SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCIX. No. 53. JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, MARCH 19, 1992. CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 19-го БЕРЕЗНЯ 1992. Ч. 53. РІК XCIX.

НРУ НЕ УНИКНЕ ЗМІН

Джерзі Сіті, Н.Дж. — У Києві 7-9-го березня оприлюднили свої заяви з приводу рішень 3-го З'їзду Українського Народного Руху (НРУ) Українська Республіканська Партія (УРП) та Демократична Партія України (ДПУ).

Українська Республіканська Партія, яка виросла з Української Гельсінкської Спілки, не лише входила до НРУ, але й була ініціатором цієї відкритої загальнонародної громадсько-політичної організації, а пізніше брала найактивнішу участь у створенні осередків районових, міських тощо. Члени УГС-УРП ніколи не припиняли боротьби з тоталітарною комуністичною системою і послідовно виступали за розвиток НРУ відкритого для всіх, хто прагне побудови незалежної української держави і демократії, сказано в заяві УРП. НРУ і надалі сприймається населенням як об'єднання всіх демократичних сил. „На жаль, результати Третіх Зборів НРУ наочно засвідчили, що подальшу долю Руху відтепер визначатимуть сили, які протягом останніх місяців активно відстоювали ідею однопартійності Руху, звільнення його від членів інших партій і перетворення на політичну організацію партійного типу — фактично нову політичну партію", — пишуть автори заяви.

Далі вони пояснюють, що члени політичних партій сьогодні позбавлені права брати активну участь в діяльності Руху. Вони не можуть займати будь-які виборчі становища і впливати на його політику. Але найбільш небезпечним є те, що нова політична організація й надалі сприймається громадянами як об'єднання усіх демократичних сил, оскільки вона привласнила собі назву „Народний Рух України".

УРП проголосила, що надалі не нестиме відповідальности за політику і діяльність нової політичної організації, котра присвоїла собі спільну назву демократичних сил.

Президія Національної Ради Демократичної Партії України у свою чергу заявила, що Народний Рух України виник як загальносуспільне об'єднання сил, які виступають за демократію і державну незалежність України. З утворенням нових партій, цілком логічно, Рух ставав формою співробітництва між ними. Структурну основу НРУ практично склали ДПУ, УРП, Товариство Української Мови і позапартійні активісти. Незадовго до 3-го З'їзду НРУ ДПУ вирішила увійти до Руху на правах асоційованого члена. УРП вже раніше була асоційованим членом НРУ. Таким чином розвивався об'єктивний процес перетворення Руху на коаліцію організацій та сил національно-демократичного спрямування. Одначе, на перешкоді стала ідея департизації НРУ, підтримана більшістю делегатів 3-го З'їзду Руху. Це привело до того, що НРУ перестає існувати як об'єднання організацій, форма консолідації політичних сил і перетворюється фактично в партію. Автори заяви вважають, що далеко не всі усвідомили і продумано проголосували за департизацію Руху. Одначе йдеться не лише про організаційні справи, пишуть далі автори заяви. Прихильники „безпартійності" Руху, тобто Рухупартії, мають окреме політичне становище, яке суттєво деформує саму ідею НРУ. Вони фактично стоять на позиції широкої і постійної конфронтації з Президентом, отже з курсом керівництва України на розбудову незалежної української держави. „Не випадково позицію 'опозиції' активно підтримують і позаукраїнські імперські сили, і вчорашні агресивні публіцисти компартійної преси, які ще недавно воювали проти Руху", — сказано у заяві ДПУ. „Ми не вважаємо, що всі дії Президента заслуговують схвалення, оскільки наша критика його дій не повинна бути ідеологічно та політично упередженою. Криза президентської влади для України на

(Закінчення на стор. 3)

„Не фаворизуйте Росії серед країн членів СНД"

Ню Йорк. — Під таким спільним заголовком газета „Ню Йорк Таймс" помістила два позитивні, добре скомпоновані листи-відповіді Дімітріеві Д. Сімесові, який у тій же газеті з 4-го березня помістив свою авторську статтю під заголовком „Будьте тверді у відношенні до України".

Листи, надіслані на адресу редакції „Ню Йорк Таймс" Евгеном Іванцівим, головним радним УНС і директором Бюра УНС у Вашінгтоні, і Лорентом В. Русецкасом з Кеймбриджу, Масс., газета помістила у числі з 16-го березня.

Е. Іванців пише, що Д. Сімес тенденційно намагається критикувати і засудити пошкодованого за доконані злочини, які московська імперія застосовувала супроти українського й інших поневолених народів на протязі понад 300 років, намагаючись знищити українську мову, культуру, історію тільки за те, що українці хочуть бути вільним народом у власній самостійній державі, знаючи, що Україна не може ніколи бути незалежною у наявності розміщеної на її території окупаційної армії ворожої держави.

Автор листа відкидає також критику Сімеса звернену проти президента України Леоніда Кравчука за обіцянку розмістити на території України вигнаних сталінським режимом з їхніх земель татарів і німців, кажучи, що Крим цілком не належить Росії, як це нама-

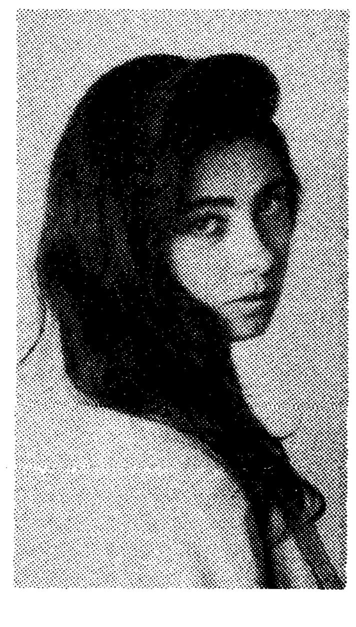
(Закінчення на стор. 3)

Г. Колесса виступить з концертом в УІА

Ню Йорк. — Тут в Українському Інституті Америки в суботу, 21-го березня, відбудеться сольовий концерт віолістки Галини Колесси.

В концерті братимуть участь Роберт Маркгам (фортепіяно, Англія) та Володимир Пантелеєв (віольончеля, київський квартет Леонтовича). В програмі — твори Й. Брамса, Дж. Енеску, А. Штогаренка-Д. Клебанова та М. Скорика. Початок о год. 7-ій вечора. Квитки в ціні 15 дол., сеньйори та студенти — 8 дол. Дохід з концерту призначений на Фонд Сліпих Дітей у Львові, Україна.

Адреса УІА — 2 схід 79-та вул. в Ню Йорку. Телефон для інформацій (212) 288-8660.

Г. Колесса

Відбудуться Загальні збори УСЦАК

Союзівка. — Тут в суботу, 11-го квітня, відбудуться чергові Загальні збори Української Спортової Централі Америки і Канади.

Провід УСЦАК пригадує, що згідно з 4-ою статтею статуту, спортові товариства, клюби і активні спортові гуртки, секції при молодечих організаціях, що є дійсними, платними членами УСЦАК, висилають на Загальні збори по три делегати.

В часі цих зборів, між іншим, буде присвячено багато уваги дотеперішній і майбутній співпраці з міністерством спорту і молоді та НОК в Україні. Під час вечері відбудеться церемонія відзначень колишніх ланкових інж. Романа Ракочого (теніс), д-ра Романа Слижа (плавання) і першого українця-олімпійця — футболіста ЗСА ред. Зенона Снилика.

Бажаючі замовити приміщення з харчуванням, повинні звертатися безпосередньо до адміністрації Союзівки, покликуючись на УСЦАК, тел.: (914) 626-5641.

ЗБОРИ „САМОПОМОЧІ" В НЮАРКУ

Ірвінгтон, Н.Дж. — Тут у суботу, 28-го березня, о год. 6-ій вечора в залі Українського Народного Дому, 140 Проспект авеню, Ірвінгтон, Н.Дж., відбудуться Річні загальні збори Федеральної Кредитової Кооперативи „Самопоміч" у Нюарку, Н.Дж.

О. МОРОЗ ДОПОВІДАТИМЕ В КЕРГОНКСОНІ

Кергонксон, Н.Й. — Місцевий Народний Фонд Допомоги Україні запрошує на доповідь д-ра Осипа Мороза на тему: „Три місяці в Україні (організація шкіл на американський лад)". Доповідь відбудеться у неділю, 29-го березня, о год. 12-ій полудня в залі церкви Пресвятої Трійці.

Українське підприємство буде доставляти рільничі машини в Україну

Джерзі Сіті, Н.Дж. (О. К.). — Здається ніщо не є так на часі для економічного піднесення України, як підготова до засіяння і збору плодів землі, в першу чергу збіжжя. Від недалекого вже літа та осені залежить не лише прохарчування населення у наступній зимі, але також можливість торгівлі з іншими країнами.

Тому треба з радістю прийняти задум українського бізнесмена із ЗСА Богдана Крижанівського, який розпочав спільне підприємство із Київським Політехнічним Інститутом та фірмою Авікос в Україні, під назвою „САК", як спільне підприємство зареєстроване у міністерстві закордонних справ.

Нове підприємство буде продавати малі трактори для приватних сільських господарств, що тепер постають в Україні на місці колгоспів.

Фірма „САК" вже піднайняла відповідні приміщення у Києві, Дніпропетровському та Одесі, куди в якнайшвидшому часі будуть доставлені перші малі трактори, що їх кораблями привезуть із ЗСА. Вони для вжитку легкої індустрії — вісім до 20 кінських сил, коштом — 1,800 — 5,500 дол. Це є перша фаза спіль-

В Києві: Б. Крижанівський з дружиною Уляною (справа) підписує угоду спільного міжнародного підприємства „САК" з ректором КПІ проф. П. Таланчуком (зліва) і проф. М. Згуровським.

ного підприємства, а в другій, що Б. Крижанівський надіється прийде скоро, буде він із ЗСА постачати частини до тракторів та інших малих господарських машин так потрібних в Україні.

Б. Крижанівський підписав угоду про спільне підприємство 14-го лютого в Києві і там буде головна база з бюром та виставочним приміщенням при вул. Панаса Мирного ч. 19.

Доставка тракторів та інших машин і їх частин для Львівської области буде проходити через підприємство „Дністер" у Дрогобичі, яке буде мати відповідний показ машин і їх продаж у Львові.

В Івано-Франківському Б. Крижанівський підписав контракт з першою фірмою, що вже виробляє трактори та випустила перших 100. Фірма, що її провадить Ілля Заграновський, має назву „Карпатогромаш" і здається є першою, що вживає комп'ютерську систему. Тепер після підписання договору з міжнародним підприємством „САК" будуть там продавати трактори і т.зв. мотоблоки — малі трактори для малих господарств.

Згідно з пляном нового підприємства, до двох -

(Закінчення на стор. 3)

Консерватисти вимагають відновлення СССР

Москва. — У вівторок, 17-го березня, тут на Манежній площі відбувся найбільший від часу серпневого путчу мітинг комуністів та інших прихильників відновлення колишнього Совєтського Союзу. Як повідомляє кореспондент АП Браян Брамлі, у мітингу взяло участь „понад 10,000 осіб".

На мітинг зібралися представники різних політичних сил — від ліберальних демократів Володимира Жириновського до „неокомуністів" Віктора Ампілова, тобто всі, хто, за висловом ІТАР-ТАСС, „незадоволений розпадом СССР, політикою нинішнього російського керівництва і розповсюдженням капіталізації суспільства".

Коло телевізійного центру в Останкіні відбувся мітинг, організований Спілкою комуністів. Його учасники вимагали від керівництва телебачення передавати повідомлення зі з'їзду народних депутатів СССР і „Народного віча" (тобто мітингу на Манежній площі) на весь колишній Совєтський Союз.

О год. 4:30 вечора на Ленінський проспект вийшло коло півтори тисячі активістів „Трудової Росії", які на 10 хвилин зупинили транспорт перед пам'ятником Юрієві Гагарінові. Учасники акції тримали плякати „СССР — твердиня миру і прогресу!", „Всі на Манеж! 17 березня — всенародне віче". Як повідомляють газети, ця демонстрація була проведена під патронатом депутатів Московської міської і Жовтневого районних Рад проти „антинародної політики столичної влади" — Попова і Лужкова, які „на 99 років продали під будівництво чужинецькому капіталові 60 гектарів землі від Калузької застави до кільцевої дороги". Мова йде про те, що „реконструкція частини Жовтневого району, за виконання якої взялася французька фірма, передбачає переселення в Бутово та інші місця Підмосков'я мешканців 925 будинків. 15,000 з них поставили свої підписи під спільною заявою, вимагаючи припинити реалізацію цього проєкту мерії і московського уряду".

О 5-ій годині вечора коло музею Леніна почався мітинг Спілки сталіністів, учасники якого виступали в підтримку надзвичайного з'їзду народних депутатів, що відбувся у вівторок, 17-го березня, у колгоспі під Подольськом, і народного віча на Манежі. У мітингу взяло участь коло 30 осіб.

Учасники „Народного віча" несли плякати з написами „Наша Батьківщина — Совєтський Союз!" і „Геть бізнес, побудований на народній крові і костях!" Згаданий вже В. Ампілов, який очолює невелику Російську комуністичну робітничу партію, заявив на мітингу, що він добивається в першу річницю минулорічного референдуму, більшість учасників якого висловилася за збереження Совєтського Союзу.

У МИШИҐЕНІ Й ІЛЛІНОЙ ПЕРЕМОГУ ЗДОБУЛИ ДЖ. БУШ І Б. КЛІНТОН

Чикаго, Ілл. — Засоби масової інформації повідомляють, що перемогу у перед виборах у стейтах Мишиґені й Ілліной здобули теперішній президент ЗСА Джордж Буш, кандидат Республіканської партії і Билл Клінтон, губернатор з Арканзо, кандидат Демократичної партії. Колишній губернатор Каліфорнії Едмунд Дж. Бравн, демократ, здобув друге місце, а третій демократичний кандидат, колишній сенатор з Массачусетс Пол Е. Цонгас, зайняв треє місце, але він не розчаровується і обіцяє далі вести передвиборчу кампанію, зокрема у великих стейтах Ню Йорк і Каліфорнії. Другий кандидат-республіканець консерватист Патрик Б'юкенен в Мишиґені здобув тільки 25 відсотків голосів у противагу до 67, які здобув Дж. Буш. В Ілліной Буш здобув ще більше, бо аж 76 відсотків голосів, а Б'юкенен тільки 22 відсотки.

По демократичній стороні, Б. Клінтон здобув в Ілліной 51 відсотків, Цонгас 26 і Бравн тільки 15 відсотків голосів. У Мишиґені Клінтон отримав 48 відсотків, Бравн 28 і Цонгас 18 відсотків голосів.

В Ілліной трапилася ще багатозначна подія локального характеру, яка може мати вплив на цілість перед виборчої кампанії. Дві релятивно невідомі політичні діячі перемогли сенатора Аллана Дж. Діксона і конгресмена Ґаса Севеджа у демократичних передвиборах. Перемога у сенатському змагу Кароли Моселей Бравн вказує на те, що вона може бути першою чорною жінкою в Сенаті, якщо виграє вибори в листопаді.

Очевидно, Дж. Буш здобув вже достатню кількість делегатів, враховуючи також 140 делегатів з Мишиґену і Ілліной, щоб бути номінованим на Конвенції Республіканської партії. Згідно з опінією політичних спостерігачів Буш розпоряджає вже 1,105 делегатами; Б'юкенен покищо має 46 делегатів, але, як кажуть спостерігачі, він матиме якийсь вплив на програму Конвенції і на прийняття політичної платформи.

Клінтон здобув у двох стейтах додаткових 160 голосів і тепер розпоряджає 973 голосами. Він, як вже було сказано, вірить, що більшість делегатів зі стейту Ню Йорк і багатьох інших перейдуть в його табір. Щоб здобути номінацію на Конвенції йому потрібно здобути 2,145 делегатів.

Не зважаючи на те, що Бравн і Цонгас обіцяють виборцям іти послідовно до кінця, політичні спостерігачі переконані, що котрийсь з них, з браку підтримки виборців і грошей, припинить передвиборчу кампанію. Виступаючи на пресовій конференції П. Цонгас заявив, що висліди виборів в Мишиґені й Ілліной Клінтон завдячує великому вкладові гроша.

П. Б'юкенен, не зважаючи на зменшений відсоток здобутих голосів заявляє, що *він стоятиме „в ряді"* і змагатиметься аж до Конвенції, хоч його помічники признаються, що номінацію Республіканської партії здобуде Дж. Буш. Сам Б'юкенен заявив кореспондентам, що він, не зважаючи на вислід Конвенції, підтримуватиме номіната Республіканської партії.

У СВІТІ

КЕРІВНИК ПАЛЕСТИНСЬКОЇ делегації на мирних переговорах щодо Близького Сходу д-р Гайдар Абдул Шафі заявив, що перегляне своє становище, щоб зробити можливими подальші переговори, однак не поступиться основними правами свого народу. До цього часу палестинці наполягали на проведенні виборів до законодавчої асамблеї, яка б керувала окупованими територіями, і на поступовому виведенні ізраїльських військ. Ізраїльська сторона потрактувала ці пляни, як спробу створити державу, ворожо наставлену до Ізраїля, тому пропонувала таку форму самоуправління палестинців, при якій ізраїльські війська залишилися б на окупованих територіях.

В ПОНЕДІЛОК, 16-ГО БЕРЕЗНЯ, представник німецького канцлера Дітер Фогель, заявив, що Німеччина не має наміру створювати власну ядерну зброю. Ця його заява є відповіддю на звіт Пентагону, в якому висловлюються протилежні припущення. Фогель нагадав, що при підписанні угоди між ЗСА, СССР, Францією і Великобританією про об'єднання двох Німеччин в 1990 році Бонн зобов'язався не створювати ядерної зброї і тому будь-які підозри щодо „мілітарних плянів Німеччини є абсолютно необґрунтованими".

ВІДДІЛ ПРОПАҐАНДИ Комуністичної партії Китаю розіслав в усі засоби масової інформації директивний документ, який забороняє позитивно оцінювати хід економічних і політичних форм у колишніх совєтських республіках. Натомість інструкція вимагає більше уваги приділяти „нещасному становищу населення, яке змушене жити в умовах наступу капіталізму".

ЗАКЛИКОМ СІСТИ ЗА стіл переговорів для вироблення програми національного порятунку закінчився у понеділок, 16-го березня, з'їзд російської Консервативної партії. Він звернувся до всіх політичних партій і рухів з пропозицією створити народний фронт, що був би здатний зформувати коаліційний уряд народного довір'я. На думку голови партії Лева Убожка, такий уряд забезпечив би умови для успіху економічних реформ. Лідер консерватистів є певний, що під цим зверненням підпишуться керівники 30 російських політичних партій, зареєстрованих у міністерстві юстиції республіки.

КОРОЛЬ САВДІЙСЬКОЇ Арабії Фагд оголосив початок політичних реформ, котрі вперше за 50 років у якійсь мірі демократизують процес управління країною. Протягом 6 місяців буде створено Консультативну раду, до якої ввійде 60 призначених королем діячів. Рада буде брати участь в політичному процесі нарівні з урядом, однак останнє слово у державних справах буде за королем.

АЛЬЖИР ПІДПИСАВ УГОДУ з Міжнародним агентством в питаннях атомової енергії про проведення інспекції ядерного комплексу за 200 кілометрів на південь від столиці. Ядерний реактор було збудовано при сприянні Китаю. Він є здатний виробляти 8 кілограмів плутонію на рік, що було б цілком досить для створення до 1998 року альжирської ядерної зброї. Однак Альжир заявив, що не має подібних намірів. Ще раніше альжирські власті дозволили перевірку реактора, збудованого з допомогою Аргентини.

В АМЕРИЦІ

РЕЧНИК АМЕРИКАНСЬКОЇ прокуратури заявив, що Федеральні власті розпочали вгляд чи були можливості для кримінальних переступлень у фінансових трансакціях відомого банкового скандалу Палати Репрезентантів. Марк Лідл, речник генерального прокуратора для Дистрикту Колюмбії Джей Стівенса підтвердив, що таку перевірку розпочато ще минулої осені зараз після того, як конгресові контролери перевірили працю банку та побачили, що 355 теперішніх і колишніх членів Палати Репрезентантів виписали 8,331 чек від липня 1989 до червня 1990, на котрі не мали покриття. Одначе він відмовився назвати будь-кого поіменно.

УРЯД ПРЕЗИДЕНТА ДЖОРДЖА Буша відкинув пропонований Конгресом компроміс у справі 10 біл. гарантій на позичку для Ізраїля. Державний секретар Джеймс Бейкер сказав у розмові з сенатором демократом із Вермонту Патрикои Легі, який є головою сенатської Комісії асиґнування фондів, що конгресовий плян не дає жодних запевнень, що Ізраїль припинить розбудову житлових приміщень на окупованих землях. Перед засобами масової інформації у Вашінгтоні виступив міністер оборони Ізраїля Моше Аренс, заявляючи, що „Ізраїль не будес жебрати, ані плазувати перед Америкою" в заміну „за право жидів жити в Юдеї та Самарії" — біблійні назви західного побережжя ріки Йордан.

У БАГАТЬОХ СТЕЙТАХ ЗСА на публічні пенсійні фонди місцеві політики починають чимраз більше дивитися, як на потенціял, що його можна ужити для створення нових місць праці, а не тільки як прихід для тих, що пропрацювали ціле своє життя і пенсійні гроші є їхнім єдиним засобом до життя. Отож пенсійні фонди починають бути знаряддям місцевих виборчих політиків, які твердять, що, відповідно інвестовані, ці фонди можуть бути поштовхом до економічного розвитку, забезпечення громадських потреб. Цієї тенденції дуже побоюються теперішні завідуючі тими фондами, бо уважають, що такі невідповідальні потягнення можуть стати подвійним лихом — втратою фондів і ограбленням зі засобів на життя тих, які на них надіються.

У ПОНЕДІЛОК, 16-ГО березня, голова автомобільної фірми Крайслер, Лі Аяокка на пресовій конференції повідомив, що з відходом на пенсію його становище у фірмі перебере Роберт Ітон. Це повідомлення не було надто великою несподіванкою, бо вже від деякого часу кружляли чутки, що сам Л. Аяокка настоював на кандидатурі Р. Ітона, який впродовж 29 років працював у автомобільній фірмі Дженерал Моторс, а останньо був віцепрезидентом відповідальним за европейський ринок. Аналітики твердять, що Р. Ітонові не буде легко на новій посаді, бо він займав місце, на яке претендували інші, а зокрема теперішній президент фірми Крайслер, Роберт Лац.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster Send address changes to
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Чому стільки мови про Росію?

У минулому тижні приїхав до Вашінґтону колишній президент Ричард Ніксон, мав довгу розмову з Джорджем Бушем, ми оглядали їх обох, як у вечірніх одягах ішли на якийсь бенкет, та розмовляв з різними сенаторами і конґресменами. Головною ціллю його відвідин у Вашінґтоні було — переконати Буша і Конґрес, що треба помогти Росії не під кутом харитативної акції, а під кутом актуальної небезпеки, що у боротьбі за владу у Кремлі в атмосфері загального невдоволення економічною реформою Бориса Єльцина може прийти там заламання демократії і поворот якоїсь диктатури. Американська преса з „Ню Йорк Таймсом" включно все ще не може визволитися від ототожнювання цілого Сходу Европи з однією Росією. Відсутність предметів історії й географії в американських середніх школах і защеплення російськими істориками царської школи, які опанували були всі найповажніші американські університети, у практиці зформували політику ЗСА у відношенні до Сходу Европи по лінії російського імперіялізму. І цього не можуть позбутися на сто відсотків американські засоби інформації й американські політичні діячі.

Місія Ричарда Ніксона, який теж у кількох місцях своєї розмови з журналістами згадав про „республіки" з „с" на кінці англійського слова, ото ж не тільки про одну Росію, та місія прийшла у дуже невідповідну пору. Вона невідповідна, бо це президентський виборчий рік і загал американського суспільства страшенно не любить говорити про грошеву поміч закордонові та ще в епоху рецесії. Конґрес схвалив був уже півтора більйона долярів на „харитативну" допомогу Росії „й іншим республікам", без уточнення. Буш запропонував додаткових 645 мільйонів дол., але це суща дрібниця у порівнянні з 12-ти більйонами, про які заговорили демократичні конґресмени. Трудно визначити, скільки у тій пропозиції є прихильности супроти Росії „й інших республік" та скільки партійно-політичної тактики, щоб пошкодити кандидатурі Джорджа Буша. Сам він заявив тільки, що проблемою допомоги спадкоємцям Совєтського Союзу повинен зайнятися Міжнародний Фонд і він не знає, чи Росія й інші членські держави колишнього СССР приступили вже до Міжнародного Монетарного Фонду.

Ми непотрібно хвилюємося цією справою. Психологічно зрозуміле наше невдоволення, коли раз-у-раз говориться про „допомогу" Росії, але розумово акція Ричарда Ніксона, яка назверх виглядала як спонзорство Росії — йшла по лінії інтересів України. Це в інтересі України лежить зміцнення авторитету Бориса Єльцина та демократичної системи правління в Росії. Нам не шкодить, що Єльцин призначив уже самого себе, хоч і тимчасово, міністром оборони й верховним командантом всіх збройних сил Росії. Сутня річ у тому, що Єльцин признав уже, що з уваги на рішення України (й Казахстану та Білорусі) мати своє власне військо. Росія теж творитиме таку свою окремішню армію і відмовляється від своєї первісної концепції, щоб була одна армія для всієї Співдружности. На цьому місці була вже мова про те, що без уваги на наш сумний досвід з російською демократією, символом якої став після упадку царату Александер Керенський, завзятий неділимець, — Єльцин таки з власної волі, ніким не силуваний, ґратулював Леонідові Кравчукові з обранням президентом України і в його особі вітав Україну з перемогою референдуму 1-го грудня 1991 року. При всіх пакостях, що їх треба переживати від Росії, її парлямент таки визнав державну самостійність України і при всіх суперечках між Києвом і Москвою — Леонід Кравчук і Боріс Єльцин всі справи ладнають мирно. Тому не псуймо собі нервів, коли приходиться нам аж надто часто читати і слухати про Росію і рідко коли почути про Україну. Коли Україна стане на твердих ногах, коли вона наладнає свій державний апарат і матиме власну валюту і власне військо та наші листи в Україну йтимуть безпосередньо туди, а не через Москву, — буде більше мови про Україну. Бо так було, є і буде, що світ цікавиться сильними, а не слабими, і шанує сильних та рахується тільки із сильними. Не завидуймо, а стараймося, щоб допомогти Україні стати сильною. А для такої цілі треба довшого часу.

Микола Бараболяк

„ОТАМАНІЯ" В НОВИХ ШАТАХ?

У львівському щоденнику „За Вільну Україну" з 25-го лютого ц. р. опубліковано „Заяву круглого столу" президента України та 15-ти політичних партій, громадських об'єднань, товариств і рухів. За підписом президента Леоніда Кравчука і репрезентантів названих у Заяві партій і груп прийнято постанову, що „завданням 'круглого столу' є участь у виробленні політичної плятформи і пропозицій щодо складу 'уряду народної довіри' з метою забезпечення ефективної роботи уряду. З тою метою створюється Консультативну раду при Президентові України та робочі групи по розробці необхідних документів". Між 15-ти представниками груп є теж підпис лідера партократів О. Мороза, що явище позитивне; воно вказує, що ця група, хоч має більшість у нинішній Верховній Раді, готова йти на компроміси і співпрацювати при здійснюванні завдань „круглого столу". А в заяві сказано, що „круглий стіл" його основники розуміють як „механізм вироблення конструктивних компромісних рішень, розв'язання складних питань політичного життя України, як постійно діючий орган суспільно-політичних сил".

Бувши наставленим позитивно до цієї події, можна б прийняти, що цей „круглий стіл" може стати до деякої міри сурогатом парляменту, тереном, де будуть узгіднюватися проєкти законів, і загалом принципи політики нинішнього Уряду України, які відтак будуть автоматично схвалюватися Верховною Радою в нинішньому нерепрезентативному його складі. Це було б корисне, тим паче, що все вказує на те, що в нових виборах недобитки партократії мали б все ж таки перевагу.

Рішення „круглого столу" прийнято на тиждень перед третім загальним з'їздом Руху. Ухвала того з'їзду, надрукована у „Свободі" з 5-го березня, до деякої міри перекликається з тою Заявою „круглого столу". Хочу підкреслити, що обі енунціяції приймають принцип багатопартійности, як політичну дійсність.

В обох енунціяціях приймається існування багатьох партій і партійок як феномен нормальний, природний, навіть може і побажаний для вияву аспірацій народу. Не береться до уваги, що вибуває партійництво витрачає енерґію народу на міжпартійне суперництво замість сконцентрувати її на досягнення нині істотного і найважливішого — поборення вкорінених у народі залишків партократії. Для виявлення безсенсовности нашого партійництва назвімо партії, які прийняли засади „круглого столу", подаючи при тому імена їх лідерів: Об'єднана Соціял-демократична партія — лідер В. Московка; Соціял-демократична партія — О. Сугоняко; Демократична партія України — Ю. Бадзьо; Партія демократичного відродження України — Ю. Ємець; Українська селянсько-демократична партія — С. Плачинда. Яка може бути істотна, ідейна і програмова різниця між названими партіями? Кожна демократична партія побудована нині на основних принципах соціялізму. Американська Демократична партія включає принципи велферізму, забезпечення від хвороби і безробіття, старечого забезпечення — а це соціялізм. В Німеччині демократія і соціялізм з'єднано у назві Соціял-демократична партія. У Великобританії навіть закинено вживати епітети „соціялістична", чи „демократична", і партія, яка репрезентує ці засади, зветься Партія праці. А прем'єр-міністер Етлі вплів у програму цієї партії у 1945 році більше соціялізму, як хто деінде.

Маючи на увазі вищесказане, треба зі задоволенням прийняти ідею „круглого столу" як засіб тиску на нині ще правлячу партократію при здійснюванні державо-будівничих завдань. Парадоксом є, що участь у тому процесі бере теж лідер партії партократів під шильдом Соціялістична партія України, проти якої націлене створення того „столу". В такому складі той „стіл" міг би сповняти ролю головної парляментарної комісії, де западали б законодатні рішення у принципі, а Верховна Рада лиш оформляла б їх.

Створення того „круглого столу" відбулось 21-го листопада, тобто ще перед вирішальним третім з'їздом Руху. Як відомо, збори ці були дуже бурхливі, малощо не прийшло до розбиття тої організації на дві окремі: однієї під прово-

(Закінчення на стор. 3)

Українська дипломатія

Іван Лесько

ДИПЛОМАТІЯ

II

В українській дипломатії замітна емоційність з розрахунком на негайний хвилевий ефект, деяке хитрування, — хоч видатнішим українським політикам відомі засади правильного дипломатичного поступування і чимало з них їх притримувалися. Наприклад, князь Володимир Мономах, що мав славу одного з наймогутніших володарів Европи, був добрим, практикуючим християнином і одночасно добрим політиком. Своїм синам він поручав дбати про добру славу своєї країни в широкому світі, добре обходитися з чужинцями, зокрема з послами, „бо вони потім рознесуть про чоловіка добру чи лиху славу по всіх землях".

Автор „Історії Русів", послідовний ворог всякої неправди, визнавав тільки чесні ходи в міжнародних взаєминах. Хмельницький у нього вважає необхідним дотримуватися міжнародних договорів „усім народам звичайних і за святість шанованих." С. Петлюра вимагає від державних діячів фахового знання, орієнтаційного хисту, „почуття міри й такту". Вони повинні мати сталість, витримку й рівновагу в політичних концепціях та вистерігатися імпульсивности, необміркованости та доктринерства. Він також остерігає перед згубними наслідками ізоляції в міжнародному житті.

Політичний реаліст І. Кедрин стоїть на становищі, що „політикою повинен керувати розум, а не сантимент", бо „багато українців хворіють на ту саму недугу (що й поляки), черпаючи свою мудрість не з історичного досвіду та загально-політичної оцінки актуальної дійсности, а з почувань, зформованих на підставі пережитого у близькому чи давньому минулому".

Чимало подібних думок можна також знайти в споминах чи творах наших політичних діячів і дипломатів — М. Драгоманова, В. Липинського, К. Левицького, В. Кучабського, Е. Онацького та інших.

Проте українська дійсність не завжди відповідає теорії. На практиці ці звичайно впливає дух доби, поточні події і, як згадано, характер окремих дипломатів.

Мабуть, найдавнішою подією записаною про українську дипломатію є місія антського посла Мезамира до аварської орди в половині VI віку виручати полонених. „Як чоловік гордий і сміливий, він не стерпів аварському каганові його хвалькуватих слів і відповів сміло й різко", — оповідає тогочасний грецький автор; і це стало причиною його смерти з рук аварів та посилених аварських нападів на антські (українські) землі.

Живі зовнішні зносини з усіми европейськими державами втримувала Київська Русь, одначе подробиць про характер тодішніх дипломатичних переговорів маємо небагато. Знаємо, що загальноприйнятою засадою була недоторканість особи посла чи під час миру, чи у війні.

Інтенсивні дипломатичні зносини з европейськими урядами, зокрема з Польщею і Москвою втримувало козацтво, приймаючи чужі посольства і висилаючи свої. Одначе, на думку істориків, козацька дипломатія не дорівнювала їхній воєнній справності. Була вона доволі проста, емоційно забарвлена. У переговорах козацькі посли не завжди дотримувалися правди, часто не дотримували заключені умови (що, зрештою, в тодішніх часах широко практикувалося і в інших державах). Через те козаки виробили собі опінію людей нестійких, невірних (каже Боплян), особливо в очах найближчих сусідів. Бували випадки, що за дипломатичні невдачі козацьких послів карано „на горло".

Одначе ті ж самі історики признають, що козацька чи гетьманська канцелярія, яка завідувала зовнішніми справами, працювала зразково. У ній служили люди освічені й бувалі (як, наприклад, Іван Виговський, Юрій Немирич). Посольські інструкції, меморіяли, дипломатична кореспонденція, що їх вони виготовляли стояла на рівні найкращої тогочасної европейської практики.

Дуже широкі зносини з чужими державами мав гетьман Хмельницький. Проте, на думку М. Грушевського, його дипломатичні досягнення були радше ілюзоричні: посольства до польського уряду чи сойму, нав'язування союзів, чи намагання роз'єднувати ворожі держави майже ніколи не мали сподіваних успіхів. Проф. І. Рибчин бачить причину цього в надто частих змінюваннях партнерів, в ухиляннях від взятих на себе зобов'язань, стосуванні інтриґ та легковаженні західньоевропейських позитивних політичних правил. Грушевський уважає цього гетьмана вродженим вождем-правителем і політиком-дипломатом, але з тих дипломатів, що розраховують на хвилеві, короткотривалі успіхи, а не діють на довшу мету. А втім, Хмельницький за вдачею був сином свого народу. Під час авдієнцій з чужими послами він не скривав своїх емоцій — гніву чи ласкавости, захоплення і розчарування; погідний настрій і пригноблення мінялися у нього відповідно до зов-

(Закінчення на стор. 3)

Роман С. Голіят

Альбом про минуле і сучасне України

„Ukraine — its History and its Arts", by Peter Kardash, with foreword by Prof. Michael L. Lawriwsky, published by „Fortuna" Co., Melbourne, Australia, printed in Hong Kong by Silex Ent. & Printing Co., 1991, 271 pages.

Петро Кардаш, видавець, уроджене́ць Підгаєччини, Західня Україна, після Другої світової війни поселився в Австралії. У 1989 році він видав імпозантний англомовний альбом п. з. „Україна і українці", а тепер — перед нами — його Другий англомовний альбом п. з. „Україна — історія і її мистецтво". Обидва видання він фінансував особисто.

Проф. Михайло Л. Лаврівський, заступник голови і директор зв'язку Федерації українських організацій Австралії, у вступному слові до цієї публікації, подає коротку історію про Україну і українців. Він згадує, що Україна — ця сьома світова економічна потуга є членом ООН, має 52-мільйони населення і перед нею важливе завдання у будучності Европи і світу. Однак, — пише він, — Україна і українці, ще донедавна, були для багатьох на Заході „терра інкогніта" — зовсім незнана. В минулому — економічні, наукові, літературні й мистецькі досягнення України присвоювала собі Москва. Він згадує, що навіть за так званої гласности Горбачова, Кардашеві робили перепони під час його останньої поїздки по Україні, де він фотографував об'єкти, потрібні йому до згаданого вже Альбому.

Автор подає короткий огляд історії України аж до наших днів. Він каже, що сьогодні українці знову підводяться. немов Сфінкс, зі згарищ своєї батьківщини. Українці зазнали величезного знищення, але вони це витримали і це все пережили. Колективізація забрала величезні людські жертви, а урбанізація знищила багато міст України; русифікаційна пресія Москви, спричинилася до цього, що ряд міських українців, частинно втратив ідентичність, цілком не присвоївши іншої. Без уваги на цей жорстокий русифікаційний процес, збережено українську мову і сьогодні вона є діючою урядовою мовою України.

Незважаючи на понад 70-річну комуністичну індоктринацію, зберігся дух приватизації в Україні. Автор звертає увагу, що найбільший вплив на відродження України мав Рух, про що згадує і Кардаш. Лаврівський сподівається, що наступне видання Кардаша, буде присвячене незалежній Україні, яка входить у нову добу добробуту для усіх її громадян — без різниці на їхню расову приналежність, політичні переконання, віросповідання і етнічне походження — принципи, які на протязі віків переслідування, навчило українців респектувати.

Появу цього Альбому на книжковому ринку треба привітати, тим більше, коли ця праця видана зразково. Ця книга, великого формату, інформує англомовного читача, про минуле і сучасне українського народу. На фронтовій обкладинці цього видання показано пам'ятник Шевченка в Харкові, а на — останній, монумент засновників Києва. На двох картах України зазначено географічне положення України, яка межує з цими чи іншими европейськими країнами, а на — другій, зазначені її кордони. Автор подає статистичні дані про українців діяспори в країнах їхнього поселення.

Сотні кольорових, помистецьки виконаних знімок, дають нагоду англомовному читачеві побачити красу України й багатство її народу. Там подані володарі України, портрети визначних особистостей — президенти, князі наших Церков, письменники, історичні пам'ятки, замки, фортеці, старинні церкви і ікони, будинки — шкіл і університети, цвинтарі з нагробними пам'ятниками, розкопані могили помордованих енкаведистами, краєвиди Карпат, військові відзнаки УНР, засідання Конґресу Руху, масові демонстрації, з морем синьо-жовтих прапорів за вільну Україну в Києві, Львові і Івано-Франківському, а у мистецькій частині знімки бандуристів, вишивок, килимарства, писанок і кераміки з вичерпними поясненнями до кожної тематики.

У показнику імен знаходиться відклик до кожної ілюстрації чи світлини. Автор теж перелічує усі особи, що допомогли йому у виданні цієї публікації. Альбом цей видано на гарному папері й він може бути гарним подарунком на будьяку оказію.

НОВУ ПЛЯТФОРМУ „центризму", заснованого на буддійському неприйнятті екстремізму, прийнято на XXI з'їзді Монгольської народно-революційної партії. На з'їзді вперше звернула на себе увагу молодіжна фракція „Нове покоління", яка дістала 62 зі 147 місць у центральному комітеті партії.

Юліян Химинець

ЗАКАРПАТТЯ — ЗЕМЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

III

Тому коли большевицький уряд заснував в Ужгороді Державний університет, на Закарпатті була велика радість. Багато української молоді горнулося до школи. Абсольвенти цієї школи були добрими спеціялістами в своєму фаху, але поганими патріотами свого народу, бо большевики викинули зі школи справжню історію.

Я переконався про це з кінцем 1989 року, коли до нас приїхали брат моєї дружини зі сином. В розмові ми ствердили, що вони не знають нічого, що сталося на Закарпатті перед 50-ти роками. Коли я дав їм перечитати мою книжку „Мої спостереження зі Закарпаття", вони не могли відірватися від неї поки не перечитали. Я зрозумів, що українська інтелігенція на Закарпатті є неповновартісна, бо їй бракує основна риса української духовости і знання своєї справжньої історії.

Ми не один раз заздрили нашим приятелям, які їхали у відвідини до своїх рідних, чи приятелів, в Україну. Нам цієї приємности відмовлено, бо в 1976 році вийшла в Ужгороді книжка колишнього чекіста Степана Бойка під назвою „Народ не прощає", в якій мене большевики облили болотом за мою працю на користь самобутности Закарпаття.

Та ситуація в СССР почала змінюватися. З початком 1990 року діячі Ужгородського державного університету в співпраці з українськими науковими діячами поза межами України рішили скликати наукову конференцію: „Українські Карпати, етнос, історія, культура". Конференція відбулася від 26 серпня до 1-го вересня 1991 року. Мене і мою дружину теж запрошено на цю конференцію.

Конференція проходила цілий тиждень, як заплановано. У ній взяли участь учені із ЗСА, Канади, Австрії, Мадярщини, Югославії, Чехо-Словаччини і Швайцарії. Між присутніми науковцями слід згадати таких: Василь Маркусь, Іван Фізер, Юліян Химинець, о. Севастіян С. Сабол (Зореслав), Осип Данко, Юрій Бача, Микола Мушинка, Любов Бабота, Богдан Зілінський, Микола Штець, Юліян Тамаш, Симеон Сакач, Іштван Удворі (мадяр) й інші.

Конференція розпочалася пленарним засіданням. Його відкрив голова оргкомітету професор Павло Чучка. Всіх, хто тут зібрався, привітав ректор Ужгородського університету проф. Володимир Сливка. На цьому засіданні було прочитано шість програмових доповідей конференції.

Наступного дня конференція продовжувала роботу у двох секціях: суспільнознавчій і філософічній. На обох секціях і пленарному засіданні виникло питання про шкідливий вплив „політичного русинізму", спрямованого на роз'єднання України. Відомі вчені, Василь Маркусь, Іван Фізер, Іван Банат, Юліян Химинець, Олекса Мишанич, Микола Штець, Павло Чучка і Василь Мельник підкреслювали, що русинізм сприяє денаціоналізації українського населення.

У рамках конференції я виголосив в четвер, 29-го серпня доповідь на тему: „Закарпаття — жертвою фашистівської Німеччини". В п'ятницю 30-го серпня моя дружина Марія виголосила доповідь: „Українські жінки Закарпаття дома й на чужині".

У четвер увечері чотири українські закордонні науковці і я дали інтерв'ю про перебіг конференції в ужгородській радіо-передачі.

Під час конференції, а особливо після її закінчення, я зустрінувся з цілим рядом приятелів і співробітників до 1939 року, з якими я від того часу не мав жадного контакту, наприклад з д-ром Миколою Бандусяком, Іваном Владикою, Іваном Черничком, Ганною Божук й іншими. До цих долучилися ще молодші активісти як проф. Павло Чучка, проф. Василь Мельник, народний депутат і голова закарпатського Руху Віктор Бедь, редактор „Закарпатської Правди" Михайло Бабидорич, Василь Зілгалов, голова закарпатського „Меморіялу" й багато інших.

Усі ці особи або вже читали мою книжку „Мої спостереження із Закарпаття", або хотіли її купити. Щастя, що наша родина (дружина, я і два сини) принесли з собою на Закарпаття понад сорок книжок, що їх я роздав цим, які бажали її набути. А були й такі, які звернулися до мене з пропозицією перевидати мою книжку. В цих випадках я відрадив їм це робити з тої причини, що незабаром в Ужгороді має бути видана друга моя книжка, „Закарпаття — земля Української держави". Нова книжка, крім подання в скороченій формі про події 1918—1939 років містить ще інформації з нашої старинної історії — мізинська культура, трипільська культура і інші часи, коли Закарпаття входило до складу української держави.

Їхати в Україну з Америки з порожніми руками якось не випадає. Два місяці перед нашим запланованим виїздом в Ужгород звернулися до нас представники Товариства української мови ім. Тараса Шевченка і народного Руху в Ужгороді, що апарат відеокамера дуже улегшила би їм роботу. Свідомі цього, я з дружиною взялися роздобути фонди для придбання відіо. Справа в цьому, що тут є не лише проблема як дістати фонди, але не менше важливим є, щоб якнайшвидше доставити апарат в руки, які найбільше можуть використати цей апарат для потреб народу. Тому, що ми особисто плянували їхати в Ужгород, думали забрати апарат зі собою. Після усилених трудноців ми роздобули фонди на закуплення відіо, який коштував 1,045 долярів.

Три дні перед нашим від'їздом ми дістали листа від членів комітету для побудови пам'ятника українському генієві Тарасові Шевченкові в Ужгороді. Нам пишуть, що підготовча праця вже зроблена, навіть місце для пам'ятника вже придбане, лише бракує грошей, щоб розпочати роботу.

Закінчення буде.

Диппломатія

(Закінчення зі стор. 2)

нішніх вражінь і подразнень. Це, як каже Рибчин, „динаміка афекту", а не раціональне дипломатичне мистецтво.

Релігійно-емоційне забарвлення мали відносини Хмельницького до Москви, яка ставилася холодно і з великою резервою до всіх його союзних заходів, залишала його напризволяще в найтрудніших ситуаціях і, незважаючи на це втішалася його прихильністю і респектом як „єдиновірна нація".

Щодо козацької дипломатії в загальному, слід мати також на увазі, що не сприяли їй також зовнішні обставини: культурна відокремленість України, опінія деяких держав про козаків як збунтоване військо, а не державний суб'єкт тощо.

Подібні атрибути і труднощі мала також дипломатія відродженої української держави 1917—20 років.

Емоційний підхід до політичних справ у тодішніх дипломатів осудив С. Петлюра. (Як приклад він подав сантиментальне нарікання українських послів у Женеві на тяжке положення українців під польською владою в Галичині). Народний Комітет Галичини вказував на безвиглядність покірливої тактики, яку стосувала Українська Парляментарна Репрезентація у відношенні до Віденського уряду в 1918 році, осуджуючи одночасно надмірне покладання надій на Австрію і Німеччину.

Не повелося також тодішнім українським дипломатам запобігти згубній для молодої держави ізоляції через занедбання своєчасного контакту з Антантою. Виявила вона і цілий ряд інших недотягнень: повільність делегатів УНР під час Мирової конференції у Парижі, неточність, егоїзм, розтратність державних грошей і т. ін. (За Директорії багато грошей витрачалося на закордонні дипломатичні місії, члени яких, під претекстом „підтримування престижу Директорії", жили в дорогих готелях, відвідували першорядні ресторани, тощо. Наслідки цього були наскрізь негативні — замість пошани, викликали сумнів у солідності цих місій. Це марнотратство погіршувало і без цього тяжкий стан Директорії, — пише Н. Полонська-Василенко).

Одначе і дипломатія УНР мала деяких достойних членів і свої добрі сторони. До таких належить виступ молодих віком українських дипломатів на мировій конференції в Бересті 1918 року. Серед вийняткове тяжких обставин (воєнний стан, Київ загрожений наступом большевиків), маючи до діла з фаховими, досвідченими державними мужами, наші делегати затримали незвичайну рівновагу духу, твердість і справжній дипломатичний хист. Це мусіли їм признати і їхні контрагенти — ген. Гофман, граф Чернін та інші, що в своїх споминах не жаліють їм похвал.

Солідними дипломатами з академічною освітою та західньоевропейським підходом до справ виявилися також такі особистості як Ол. Шульгин, граф М. Тишкевич, Ол. Лотоцький, В. Липинський, А. Яковлів, І. Токаржевський-Карашевич та інші.

Сьогодні горизонти для широкої дипломатичної діяльності незначні. Обмежує її розвинена комунікаційна техніка, атомова зброя, система держав-надпотуг. Уряди великих держав тримають усі важливі справи у своїх кабінетах і волють полагоджувати їх у „зустрічах на вершинах", ніж доручати їх своїм амбасадам чи послам. Проте і в таких обставинах залишається чимало буденних міждержавних справ і проблем, для яких необхідні і рядові професійні дипломати.

Українське...

(Закінчення зі стор. 1)

трьох тижнів повинні відійти кораблями із ЗСА перші трактори для України на трасі Ню Йорк-Одеса-Іліячевськ.

У відповідних оголошеннях, що йдуть до нашого щоденника, підкреслюється, що всі машини для малих господарств можна закупити в ЗСА або Канаді за валюту з призначенням для родин чи знайомих в Україні.

Розуміється, спільне міжнародне підприємство, яке очолюють українці з діяспори і України, не думає обмежити свою діяльність лише до рільничих машин для малого сільського господарства. Крім них плянується продаж генераторів, моторових помп, мотоциклів, тканини, бензопилів, холодильників та допомога у заложенні фабрик цементових бльоків, акумуляторів, цегли, а також машин для переробки молочних і м'ясних продуктів. Рівночасно Б. Крижанівський повідомив зацікавлених в Україні, що має американських покупців на сірку, кобальт, ніобій і тантал.

Коли усі ці торговельні задуми здійсняться — це буде великий крок вперед у економічному розвитку України. Головне, однак, під цю пору, це можливість дати сільським господарствам зібрати цього літа якнайбільшу кількість збіжжя та інших земних плодів.

„Отаманія"...

(Закінчення зі стор. 2)

дом Вячеслава Чорновола, другої — Івана Драча і Михайла Гориня. Не прийнялася засаднича ідея Чорновола, що Рух мав би перетворитись у всеоб'єдную політичну партію. Рух залишався далі своєрідною „мамою", яка має нагляд над партіями-діточками. А народила їх Україна-ненька досить як на її спроможність погодити їх. Треба їй було їх стільки?

Ідея Чорновола, що в нинішніх умовах Україні на потребу одна сконсолідована демократична партія — не втратила своєї ваги, хоч перепала. Та й ще, коли б це справжні, багаті членством і організаційними мережами організації. А то у деяких із них навіть не тисяча членства. Та й коли б їх програми були насправді змістовними і суттєво різнились. А то там фрази і повторювання оклепаних постулятів. Між членами „круглого столу" є теж лідер Християнсько-демократичної партії В. Січко. Щастя, що не запрошено туди відомого промотора йогізму Олеся Бердника, який теж претендує на політика, коли кандидував на президента...

Не хотів би я нікого вразити, бо тямлю, як важко приходиться з тим державним будівництвом на Україні, коли нема ні досвіду, ні належно приготованих до державного будівництва, нема досвідчених архітектів. Та коли слідкуєш за розвитком політичних подій в Україні, не можеш позбутися деякого натяку на 1917—1920 роки... І тоді було більше „чіфів", як на потребу, партійних і інших. Цілий той минулий процес охрещуємо негативним терміном — отаманія! Теж нині у „вітчизняних" колах більше (як вказують останні події третього з'їзду Руху!) енергії витрачається на конфронтацію противних сил у демократичному таборі, ніж на фронтальну атаку проти партократів, у руках яких справжня влада в Україні. Тому як позитивно не розцінювати б ролю Руху чи „круглого столу", нині одне найважливіше органічне питання політичного процесу в Україні: як здійснити постулят об'єднання всіх демократичних партій України в одну. Це імператив моменту! Інакше насправді історик може назвати цей процес отаманією, тільки вже не на тачанках...

Пом'янім славного співака

„Великий патріотизм висловлюється великим мистецтвом", сказав Улас Самчук. Тому що у нас немає ще таких книг, у яких були б закріплені мистецькі подвиги визначних мистців сцени, дуже важко в одній статті сказати навіть найважливіше із співацької кар'єри Любомира Мацюка, одного із славних українських співаків, що проявив себе на концертних естрадах чи сценах півсторіччя, прославивши не тільки себе, але й наш народ. Це прославлення проходило крім України в таких державах як Німеччина, Австрія, Бразилія, Аргентина, ЗСА, Канада й останнім часом у Польщі.

Любомир Мацюк як стипендист Фонду ім. Мишуги, в другій половині тридцятих років був студентом Львівського музичного інституту ім. Лисенка, кляси вокалу Одарки Бандрівської (племінниці Соломії Крушельницької). У першому конкурсі молодих співаків став лавреатом першої нагороди. Впродовж вокальних студій вишколив свій ліричного тембру голос до такого мистецького рівня, що на Мацюка за німецької окупації велику увагу звернув Володимир Блавацький, маючи його на увазі в якійсь із опер, що відповідала б голосові Мацюка, та хід воєнних подій перерішив долю оперного театру.

Приневолений покинути рідну землю, Мацюк опинився у Берліні. Дуже вимогливий до себе та незадоволений здобутим, ще студіював, докладніше вигладжуючи свій голос у берлінській Музичній Академії. Згодом це саме робив у віденській консерваторії.

Затих гул важкої зброї, кінець воєнних дій. Мацюк із своєю дружиною Ією, знаменитою співачкою, починає концертувати. Починають в 6-ої американської армії, а після цього ряд концертів у великих концертових і театральних залях у супроводі великих оркестрів. Перед виїздом до Парижу в лютому 1947 року Мацюк виступав у Мюнхені в репрезентативній Софіензаль. На його концерт композитор О. Бобикевич у „Християнському Голосі" писав: „Співак з милозвучним, палким голосом ліричної закраски виявив себе мистцем у виконанні українських пісень в прекрасній інтерпретації, витримуючи з великою легкістю та ніжністю усі піяно та піяніссімо. В обох частинах концерту публіка захоплювалася виконанням пісень і нагороджувала співака рясними оплесками, а при кінці примусила до численних наддатків...". Це одна з багатьох рецензій на виступ Мацюка, бо ще в Липську на його концерт, де німці були не дуже прихильні до неніміців, д-р Б-к писав: „Любо Мацюк, це, безперечно, культурний співак, який розуміє, що співає".

При цій нагоді з европейських виступів, докладніше одного з концертів у Відні, д-р Борис Кудрик писав: „Мацюк забренів у піснях наших композиторів та в італійських античних аріях. Нашого співака, крім шовкового, вирівняного голосу, знаменує глибока музикальність, залізна ритміка, висока культура голосу та здібність відчути і передати музичний стиль".

Коли настала хвиля переселень за океан, Мацюки вирішили виїхати до Бразилії, де прожили від 1947 до 1956 року. У цій країні Любомир Мацюк разом з дружиною Ією та сам дали велику кількість концертів, які були їхнім співацьким тріюмфом.

Виступав у великих містах, часто при акомпаняменті симфонічної оркестри, — в Ріо де Жанейро, Куритибі, Сан Павльо й інших місцевостях. У його репертуарі — Гайдн, Моцарт, Шуберт, Вебер, Россіні, Мендельсон, Шуман, Ліст, Верді й ін. У своєму репертуарі не цурався українських творів. У Сан Павльо у „Фоля де Аманя" 6 квітня 1949 року Рикарді, один із найвизначніших музичних критиків Бразилії, писав про виступ Мацюка та його дружини, що відбувся в оперному театрі: „Любомир Мацюк, який виступав у цьому концерті перший, має голос приємного тембру, добре поставлений, із солідним опертям у всіх регістрах, послідовно застосовує мікст, як засіб виконання, і треба подивляти його такт у прекрасній побудові фраз".

У нашому максимально сконденсованому тексті не можемо опускати, що місто Блюменав, центр німецької колонії в Бразилії у сторіччя свого існування вирішило поставити нову бразилійську оперу „Аніта Ґарібальді". Композитор цієї опери проф. Н. Ґойєр запросив Любомира Мацюка виконати ролю Ґарібальді, італійського героя, що боровся з бразилійкою Анітою за волю Бразилії. Театр „Карльос Ґомез" поставив „Аніту Ґарібальді", заангажувавши відповідний склад оперних співаків. На прем'єру були запрошені високі достойники уряду з президентом на чолі. Уряд вислав спеціяльного кінорепортера, щоб фільмувати цю першу бразилійську оперу. Уряд висловив думку зробити мистецьке турне з оперою по Бразилії. Перед нашим співаком розкрилися широкі перспективи, зміцнені дуже добрими рецензіями про оперу та найбільше про ролю Ґарібальді у виконанні Любомира Мацюка. Всі рецензії зводилися до того, що з поміж усіх виконавців Мацюк виявився як співак із найбільшою рутиною і що його голос приємний і звучний, а дикція знаменита. Він почувається на сцені впевнено. Виходить, що не помилявся Блавацький, коли мав на увазі Мацюка в якійсь із чергових опер.

Одним із особистих успіхів Мацюка в Бразилії був його пост професора сольоспіву в новій консерваторії в Блюменав, що була культурним центром естада Санта Катаріна.

Вертаючись до його виступів у Бразилії. Про них можна писати дуже багато. Тут слід згадати про його виступ з дружиною в радіо й телевізії та награння багатьох платівок, що користувалися великою популярністю. На одній із них є награна „Мама", що була в його репертуарі. Музику до цієї пісні скомпонував Віхіо, а текст переклав Мацюк. Впродовж свого перебування в Бразилії, виступав на інавгураціях двох президентів — Жетуліо Варґаса та ген. Дутри.

Мацюк із дружиною не забували про своїх земляків і часто виступали на українських сценах.

У зв'язку з підготовою українських виступів ув урочистостях „Сторіччя естада Парана" в 1953 році,

Св. п. Л. Мацюк

Мацюк упродовж семи місяців інтенсивних репетицій вишколив український хор у Куритибі, допровадивши його до такого рівня, що він став найкращим хором у Бразилії. Недаром кожний його виступ був тріюмфом української пісні. Захоплення та збудження ентузіязму було колосальне. Ті, що приїхали з Бразилії і були на виступі цього хору, розповідають, що Мацюк імпонував як виглядом, так і диригентським хистом, виявленим у способі диригування, що нагадувало дещо Котка, а ще більше Божика. Мацюк підніс рівень групового співу в Бразилії на нові висоти, дійшов до блискучих мистецьких осягів, чим захоплювалися бразилійці, подивляючи хорову культуру українського народу. Як його виступи, так виступи з хором по бразилійській землі, принесли славу не тільки йому, але й нашому народові. Саме в цьому його велика заслуга.

З Бразилії, в якій Мацюки прожили від 1947 до 1956 року, переїхали до Буенос Айресу, Аргентина. В цій країні, концертуючи з меншим успіхом як у Бразилії, прожили неціліх два роки. Звідти у 1958 році переїхали до ЗСА і осіли у Чикаго.

Їхні виступи у ЗСА і Канаді — це чергова сторінка їхньої співацької кар'єри. З великої кількості рецензій, що їх писали Фоменко, Барвич, Савицький, Б. Левицька, Добош, о. Хомин, А. Рудницький, Гординська-Каранович та інші, наведемо тільки одну рецензію на виступ Мацюка пера Гординської - Каранович: „Вокальна гладкість, динамічне тінювання, м'яка еластичність субтельних нюансів — прикмети, що додають нашому співакові спроможність виявити спонтанність і теплоту музичного вислову".

Здавалося, що Мацюк, будучи директором Філії Музичного Інституту в Чикаго, не вибиратиметься в якесь заморське турне, однак він прийняв ангажемент Міністерства культури Баден-Бюртенбергу виступити з десятьма концертами. Після того його ангажують виступити в Штутгарті та Карльсруе в операх „Чарівна флейта" та „Дон Джіованні". У Баден—Бюртерберг надано йому почесне звання „камерзінґер". За весь час його концертування по широкому світі різних подяк і всяких дипломів не злічити.

Звичано тенори швидше сходять зі сцени. У випадку Мацюка виходить зовсім інше: він завзявся побити рекорд Беньяміно Джілі, вирішивши на сімдесятому році життя відвідати Польщу, щоб своїм співом, як сказав, дати сестрам і братам по крові „пригорщу радости". Виступив у Кракові, Ґданську, Білому Борі, Кошаліні, Ольштині. Виступав теж з „Журавлями". Всюди вітали його з відкритим серцем.

Із завершенням його турне скінчилося його плодотворне життя. 17-го лютого 1991 року в Щеціні несподівано відійшов у вічність.

Яр. Климовський

НРУ не уникне...

(Закінчення зі стор. 1)

сьогодні дуже небезпечна".

Партія „конструктивної опозиції" має право на існування, але вона ні політично, ні юридично не може претендувати на єдине правонаступництво Народного Руху України.

ДПУ та УРП виступають за збереження Руху з його первісною метою — консолідувати суспільство навколо ідеї демократії та державної незалежности України. Виникла потреба реорганізувати НРУ на коаліцію партій і громадських організацій. УРП і ДПУ мають намір стати учасниками такої коаліції, з гаслом „За єдність народу, за порозуміння в ім'я незалежности, демократії, добробуту".

У заяві УРП про це сказано: „Ми готові до подальшої співпраці і пошуку шляхів організаційного удосконалення нашого спільного НРУ і закликаємо політичних лідерів і всіх членів Руху політично визначитися. Наше ставлення до нової політичної партії, яка утворилася на Третіх Зборах Руху, визначатиметься її участю в державотворчому процесі й утвердженні багатопартійності і демократії".

„Не фаворизуйте...

(Закінчення зі стор. 1)

гається сугерувати Сімес у своїй статті, бо область радше належить автохтонному населенню — татарам і німцям, яких окупаційний режим зумисно розкинув по території цілої імперії, щоб заселити Крим росіянами. Українці, на думку Іванціва, намагаються тільки допомогти цим покривдженим національним групам.

З'єднані Стейти Америки можуть багато допомогти новопосталим на руїнах комуно-московської імперії країнам, якщо б вони не фаворизували Росії і росіян, виходячи із засади, що всі колишні республіки СССР дали свій вклад у розбудову імперії і їм з цього також дещо належиться. Натомість, нерухоме і рухоме майно, без згоди інших членів СНД, загарбала Російська федерація, — каже Іванців, викликавши сильне невдоволення. Він, покликається на двох визначних американських політиків, Генрі Кіссінджера і Збігнєва Бжезінського, які свого часу також перестерігали Уряд ЗСА й інші демократичні держави перед всякими формами російського імперіялізму в майбутньому. „Вже найвищий час, щоб ЗСА трактували усіх 10 країн Коммонвелту на рівні з іншими незалежними державами, бо вони не є колоніями Росії", — пише Е. Іванців.

Автор другого листа оспорює право Сімеса впливати на хід історії на просторі колишнього СССР і вмішуватись у спір України з Росією у справі Чорноморської фльоти. Такого самого права не має жодна інша держава, включно із ЗСА. Кордони держав Коммонвелгу є розумно вирішені договором зацікавлених сторін, а легітимність чи нелегітимність російських претенсій до Криму не повинна навіть бути предметом обговорення. Зміна цієї настанови щодо зміни кордонів — це спричинення конфліктів між народами, а російські претенсії до Криму можуть поглибити кризу в цілій СНД.

Політична сепарація між Росією і Україною є неминучою, — каже Л.В. Русецкас. Цей процес проходить покищо в релятивно спокійній атмосфері і тому вмішування Сімеса є карігідним. ЗСА також не повинні вмішуватись односторонньо у ці справи. Натомість вони можуть констуктивно впливати на перехід економіки у систему вільного ринку і співпрацю між згаданими двома великими країнами. Це буде найкращий спосіб для довгореченцевої політики і стабільности в цій частині світу, — каже автор листа.

В ПОНЕДІЛОК, 16-ГО БЕРЕЗНЯ, вірменські збройні формування обстріляли з гармат декілька азербайджанських міст і сіл. Загинуло понад 30 осіб. Тим часом у Теграні міністри закордонних справ Вірменії, Азербайджану та Ірану підписали проект угоди про нормалізацію стосунків між ворогуючими сторонами. У випадку його схвалення вірменським і азербайджанським урядами очікується припинення вогню.

УРЯД АЛЬЖИРУ, ЯКИЙ ДОСІ представляв дипломатичні інтереси Ірану в ЗСА звернувся до Ірану, щоби підшукали собі іншого посередника у Вашінгтоні тому, що Іран вмішується у внутрішні справи Альжиру. Минулого тижня Пакистан погодився перейняти заступство іранських справ і звернувся до Державного департаменту за схваленням цієї зміни. Іран не має своєї амбасади у Вашінгтоні з 1979 року від часу як його релігійні фанатики силою зайняли американську амбасаду у Теграні та зробили закладниками всіх її працівників.

Св. п.

ОЛЬГА СОХАН,

мама довголітнього головного секретаря Володимира Сохана упокоїлася в Бозі 4-го березня 1992 року в Джерзі Сіті, Ню Джерзі.

В її світлу пам'ять Головна Екзекутива УНСоюзу, працівники Головної Канцелярії, адміністрації і редакції „Свободи" та "The Ukrainian Weekly" зложили 540 дол. на Фонд Відродження України УНСоюзу. Головному секретареві Володимирові Соханові, гол. ред. Ромі Сохан-Гадзевич та родині висловлюємо сердечні співчуття.

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

бл. п. проф. д-ра

Олександра Оглоблина

першого викладача на катедрі української історії в Гарвардському Університеті

П А Н А Х И Д У

відправить о. архимандрит Андрій Партикевич,

у вівторок, 24-го березня 1992 р., о год. 9-ій ранку в УАПЦеркві св. Андрія в Бостоні, Масс.

Просимо про молитви за вічний спокій і радість душі покійного.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Дирекція Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету (УНІГУ)

Головна Екзекутива Фонду Катедр Українознавства (ФКУ)

В СОРОКОВИЙ ДЕНЬ СМЕРТИ

нашої найдорожчої і невіджалуваної

МАМИ, БРАТОВОЇ І ТЕТИ

бл. п.

ЛІДІЇ КУЧЕРСЬКОЇ

(з САНОЦЬКИХ)

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ з ПАНАХИДАМИ

в соборі Успення Пресвятої Богородиці в Місисауґі, Онт. 2-го квітня 1992 р., год. 7:30 веч.;

в церкві св. Духа в Бруклині, Н. Й. 1-го квітня 1992 р., в год. 6-ій веч.;

в церкві св. Тройці в Сілвер Спрінґс, Мд., 2-го квітня 1992 р., в год. 7:30 веч.

Просимо про молитви за душу покійної.

РОДИНА

PETRYSHYN NICHOLAS

of Jersey City died on Monday, March 16, 1992.

Beloved husband of Maria. Loving Uncle of Bishop Basil Losten of Stamford, Conn. Also survived by 5 nieces & 5 nephews.

Funeral from Riotto Funeral Home, 3205 Kennedy Blvd. (corner Stagg St.), Jersey City, N.J., on Saturday, March 21, 1992 at 8 a.m. Divine Liturgy SS Peter & Paul Ukrainian Catholic Church at 9 a.m. Interment Holy Cross Cemetery.

Visiting Friday only 2-4, 7-9 p.m. Parastas Friday evening at 8 p.m.

In lieu of flower donations to SS Peter & Paul Ukrainian Catholic Church, 30 Bentley Ave., Jersey City, N.J. 07304

Реґіональний Комітет КОМАРНА та околиці

ділиться сумною вісткою зі своїми земляками тут на чужині й в Комарні,

що дня 11-го березня 1992 р. після тяжкої недуги відійшов у вічність на 85-му році життя

голова цього Комітету

бл. п. адвокат маґістер прав

МИКОЛА РАДОВИЧ

уроджений в Комарні в 1906 році.

Родині покійного висловлюємо наші щирі співчуття.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

Проф. д-р В. Мокрий у Пармі

Заходами місцевого УЗО в середу, 5-го лютого о год. 7:30 вечора в залі імені Митрополита Шептицького у Пармі відбулася цікава зустріч громадянства з проф. д-ром Володимиром Мокрим з Польщі. Голова УЗО мґр. Василь Ліщинецький відкрив офіційно імпрезу, привітавши шановного доповідача та присутніх на залі священиків і слухачів. В коротких словах накреслив сильветку прелеґента. Проф. Мокрий є науковцем, деканом і професором філологічного факультету на Ягелонському Університеті в Кракові, основником і директором Українського Культурного Центру, публіцистом-письменником і політичним діячем. Він є молода людина, бо йому тільки 42 роки, але висліди його праці для України є дуже вагомі плідні. Він був також послом до польського Сойму, єдиний з українців, і там твердо обстоював справу Незалежности України. Проф. Мокрий — це здібна та працьовита людина. Мимо невідрадних обставин польського шовінізму і ворожого наставлення до українців, він зберіг свою українську ідентичність та проявляє в тім напрямі дуже конструктивну працю. Його великою заслугою є те, що Польща одна з перших визнала самостійність України.

Д-р Мокрий говорив про життя українців в Польщі. На початку подякував нашій діяспорі за велику моральну і матеріяльну поміч Україні і українцям у Польщі. Зокрема дякував мґр. Ліщинецькому за труди і старання для його зустрічі з громадою у Пармі. Він не має докладної статистики українського населення в Польщі, але приблизно є їх 400,000. Очевидно не всі почуваються правдивими українцями. Багато мішаних подруж. Д-р Мокрий вірить у велику силу науки. На його думку, час воєн належить вже до минувшини і тепер настала доба еволюційних і парляментарних зусиль та пертрактацій. Відносини між поляками і українцями значно поправилися. Таких книжок, як наприклад „Полумя в Бескідах” Герґарта і книжка проф. Пруса, в яких принижено українців, УПА і Митрополита Шептицького, сьогодні вже немає в книгарнях і бібліотеках. І багато поляків сьогодні встидаються жорстокої акції „Вісла” проти українців. Деякі поляки висувають думку, що без самостійної України не буде і Польщі, і тому треба жити дружно з потенціяльним і економічно багатим сусідом. Балтійське і Чорне моря можуть бути в майбутньому тим транзитним, торговельним лучником між двома народами.

Пару літ тому проф. Мокрий заснував Центр Української Культури імені св. Володимира в Кракові. Вдалося закупити великий будинок з 36 кімнатами, в яких будуть міститися архів, бібліотека, друкарня і т. д. Вже проводиться реставрація будинку. Проф. Мокрий має в плані цей Центр розбудувати до европейського і навіть світового маштабу. Польський уряд прихильно поставився до цього проєкту і асиґнував дотацію в сумі 75,000 дол. Проф. Мокрий одержав від польського уряду спеціяльне відзначення, грошову винагороду за його виїмкову культурну працю і ці кошти він цілком пожертвував на розбудову центру. Очевидно, видатки на заснування і утримання є дуже великі і проф. Мокрий сподівається на допомогу української діяспори. Загальне зацікавлення в україністиці є велике, так що на 100 кандидатів прийнято тільки 40. Навіть польські професори співпрацюють з проф. Мокрим в розбудові Центру і філологічного факультету в Кракові. Ще є мала групка українців, які працюють в різних університетах в Польщі — у Кракові, Варшаві, Люблині, Ольштині, Данціґу і Ярославі. Це професори Томашек, Козак, Голинська, Назарук, Гнатюк та інші. Мокрий влаштовує наукові симпозіюми з участю визначних науковців Польщі, України, Росії й інших держав. Недавно почала працювати і польсько-українська Торговельна Палата. Справи економії наладнуються, хоч є ще великі труднощі в переході на вільний ринок та демократичні рейки. Комунізм десятками літ руйнував людські душі, тому тепр людям бракує ініціятиви і продуктивности в праці. Не вистачає відповідних законів, тому є надужиття, спекуляції та чорний ринок. Щоб хоч би частинно запобігти цьому, всі транзитні пограничні пункти підлягають прикордонній контролі пасажирів і багажу. Ще дуже багато є до зроблення і поліпшення.

Мокрий закликав слухачі до співпраці, до ініціятиви, особливо у висвітленні різних таємниць та писанні власних споминів, наприклад, про УПА. Ще не відшукано цінної колекції покійного Владики Чеховича, а також клейноти Данила, які в своїй мітрі носив ісповідник віри Владика Коциловський. Відтак їх було заховано і замуровано в підземеллях нашої Катедри в Перемишлі. На горбку в Перемишлі пишалася мала церковця св. Володара з чудовою античною мозаїкою. В Польщі церква є законом відділена від держави. Проф. Мокрий з прикрістю згадує жорстокі обставини життя українців у Польщі в недалекому минулому. Родичі були такі стероризовані, що навіть не говорили власним дітям про своє походження. А поляки хотіли відгородити дітей, аби якнайскорше їх засимілювати та скомунізувати. Нормально держава забезпечує фінансово науку в школах, але багато студентів є змушені працювати додатково по ночах, бо їм не вистачає. Статут Українського Культурного Центру передбачає допомогу для українських студентів фінансово. Але не має на це фондів.

Дозрів час, аби відкрити всі польські поліційні архіви. Проф. Мокрий судив Пруса за образу і наклепи, і справу виграв. Справа реґабілітації маєтків в Польщі ще не є правно полагоджена. Проф. Мокрий розповів про проф. Длужного в Кракові, як про визначного спів працівника в польсько- українських відносинах. Через 16 років проф. Мокрий працював інтенсивно водночас у 4 різних комісіях в Соймі. В часі президентури Валенси, колишнього лідера „Солідарности”, ситуація українців в Польщі змінилася на краще. Владика Мартиняк в Перемишлі бореться з труднощами в різних аспектах. Проф. Мокрий редаґує також цікавий журнал „Між сусідами”. Останній симпозіюм в Кракові, за ініціятивою Мокрого, тривав 4 дні з великою кількістю науковців — делеґатів з різних країн. Незабаром у Кракові буде відзначено 30-ліття смерти письменника і вченого Богдана Лепкого.

По доповіді вив'язалася цікава дискусія. Проф. Мокрий радо відповідав на питання. Ми бажаємо проф. Мокрому зі щирого серця багато успіхів і здоров'я в його продуктивній праці для добра нашої церкви і народу. Щасти Боже!

Д-р Володимир Боднар

ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В ч. 51 „Свободи” з 17-го березня п'ятий рядок згори в першій колонці статті „Уклін тобі, срібна земле” треба читати: „хоч би це: в 1848 році”. — Ред.